І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь . . .
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740
Тел. з Ню Йорку: BArcly 7-4125

РІК LXVII. Ч. 50. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 16-го БЕРЕЗНЯ 1960 6 ЦЕНТІВ — 6 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, MARCH 16, 1960 No. 50. VOL. LXVII.

В ОБИДВОХ ПАЛАТАХ ІДУТЬ ДАЛІ ДЕБАТИ НАД ЗАКОНОПРОЄКТОМ ПРО ГРОМАДЯНСЬКІ ПРАВА

Вашингтон. — В понеділок дня 14 березня продовжувалися і в Сенаті і в Палаті Репрезентантів дебати над законопроєктом про громадянські права. Палата Репрезентантів відкинула усі намагання поширити обговорюваний законопроєкт. Наради йдуть, щоб ґарантувати права голосування для негритянського населення. Відкинуті Палатою Репрезентантів пропозиції і поправки стосувалися головним чином уповноважень для Президентської Комісії для справ рівности заробіткових умов в переведенні урядових контрактів, як теж справи видавання федеральної допомоги і технічної підтримки для шкільних округ, які плянують здійснити інтеґрацію в школах. Водночас із цим Сенат, обговорюючи і доповнюючи урядовий законопроєкт про громадянські права, поширив урядову пропозицію про карання спричинників бомбових атентатів у школах і в релігійних будинках на всі випадки бомбування, значить теж і на бомбові атентати в робітничому світі. Останню зміну прийнято за ініціятивою республіканського сенатора Беррі В. Голдвотера з Арізони 85 голосами проти одного. В цій частині законопроєкту сходяться погляди більшости Сенату і Палати Репрезентантів. Різняться обидві редакції даної постанови тільки висотою встановлених покарань. Так, палатний законопроєкт передбачає у випадках бомбардування найвищу кару в сумі 1,000 долярів і 60 днів ув'язнення, а в сенатському законопроєкті висота цієї кари встановлена до суми 10,000 долярів і двох літ ув'язнення. Згідно із сенатською версією, усі підозрілі в спричиненні бомбових атентатів мають бути суджені в тих стейтах, де даний злочин був додонаний, а не там де їх зловлено. Сенатор Кітінґ з Ню Йорку подав зокрема пропозицію, щоб були карані не тільки спричинники бомбових атентатів ,але й всі ті, що посідають або перевозять бомбові матеріяли, знаючи про те, що вони будуть зужиті для виготовлення бомб або для переведення атентатів. Розгляд пропозиції Кітінґа призначено на вівторок 15 березня ц. р. Якщо йде про схвалення законопроєкту про громадянські права, то є всі вигляди на те, що в Палаті Репрезентантів він буде схвалений без більших труднощів і довшої затримки.

Демократи передбачають найменування Кеннеді на кандидата на президента

Вашингтон. — Високопоставлений член Демократичної партії в розмові з відомим журналістом В. Г. Лоренсом заявив, що вже тепер можна передбачити, що масачусетський сенатор Джан Ф. Кеннеді буде найменований на кандидата на Президента, і то вже в перших голосуваннях на конвенції в Лос Анджелесі. Цей демократ об'їхав численні стейти цієї країни і ствердив на місцях, що найбільше прихильників має Кеннеді, який напевно виграє 5-го квітня правибори у Висконсині, і тоді сенатор Гюберт Г. Гомфрі перестане бути поважнішим противником сен. Кеннеді. Так само Кеннеді переможе сен. Гомфрі у правиборах у Вест Вірджінії, які відбудуться 8-го травня. І після тієї дати найменування Кеннеді на кандидата на президента буде вже зовсім певне, бо, на думку цього визначного демократа, сенатор із Мізурі Стюарт Саймінґтон не має більших шансів здобути номінацію, а сенатор із Тексасу Линдон Б. Джансон, не буде грати більшої ролі у змаганнях за номінацію на президента.

Кастро „боїться аґресії" і закликає кубинців до аскетичного життя

Гавана, Куба. — Кубинський прем'єр Фідель Кастро промовляв в телевізії з приводу закінчення відзначування революційного виступу 13 березня 1957 року, коли то студенти виступили були проти режиму диктатора Батісти. Кастро остерігав кубинський нарід проти ворожої аґресії з-за кордону і закликав до аскетичного життя, і то на довший час, щоб витримати і економічну аґресію, яку ЗДА поведуть проти кубинського народу. В загальному промова прем'єра Кастра була повторенням його давніше висловлюваних думок, але в ній Кастро підкреслив, що нарід мусить вести скромніше життя, щоб втримати економіку на бажаному рівні, а як надійде ворожа аґресія з-за кордону, то треба бути готовим скласти своє життя для відкинення „ворожої аґресії". Кастро не назвав ЗДА як майбутнього аґресора, але ціла його промова була скерована проти цієї країни. „Революцію треба здійснювати з рушницею в руці і важкою працею" — казав Кастро — „коли реґулярна армія нападе на Кубу, казав Кастро, то важкою буде боротьба, але ми цю боротьбу виграємо".

В АМЕРИЦІ

● В неділю 13-го березня над ЗДА було затьміння Місяця яке почалося над Ню Йорком о 1:38 годині по півночі, а скінчилося о 5:18 вранці. Завзяті астрономи спостерігали, як Місяць меншав внаслідок того, що його заслонила була Земля, і як після повного затьміння він почав зростати аж до повної своєї величини.

● Нюйоркська Метрополітальна опера повідомляє, що ціна квитків до цієї опери буде збільшена в найближчому сезоні. І так найдорожчий білет, який коштував $9.35, коштуватиме $10, а найдешевше сидяче місце в так зван. „родинному колі" коштуватиме $1.75 замість $1.65. Це вже четвертий раз зростають ціни на квитки до цієї опери від сезону 1949-1950.

● Конґресмен - демократ, колишній американський амбасадор до Індії і колишній губернатор Коннектикат Честер Бовлз заявив на пресовій конференції, що сенатор Джан Ф. Кеннеді, коли зістане президентом ЗДА найменує колишнього кандидата на президента Адлея Е. Стівенсона на державного секретаря. На думку Бовлза Стівенсон надається на пост державного секретаря.

● В Йонкерс, Н. Й., внаслідок вади газового огрівача згинуло 4 дітей у віці від двох до сімох років і пані Джейн Вічт, яка мала пильнувати цих дітей 26-річної Алфано Тереси, яка відвідувала приятелів. Двоє інших дітей затроєні газом лікуються в шпиталі. Уряд здоров'я звертає увагу на газові печі в мешканнях, які є дуже небезпечні.

● Представник віце - президента Ричарда М. Ніксона Герберт Дж. Кляйн повідомив, що Нікcон не має пляну виголошувати виборчі промови перед Крайовою Номінаційною Конвенцією, бо він є певний, що Конвенція найменує його на республіканського кандидата на президента.

● В Лоґені, західня Верджінія, ще й досі не вдалося врятувати 18 вуглекопів, які вже 6 днів находяться під землею, відтяті від виходу пожежею вугілля. Рятункова дружина не може до них дістатися з огляду на дим.

"ПІОНЕР V" ВЖЕ Є ВІДДАЛЕНИЙ ВІД ЗЕМЛІ БІЛЬШЕ ЯК 600,000 МИЛЬ, ЙОГО АПАРАТИ ДІЮТЬ ДОБРЕ

Вашингтон. — Випущений ЗДА 11-го березня сателіт „Піонер V" згідно з пляном летить до орбіти Сонця і 14-го березня побив давніший рекорд „Піонера IV", бо перелетів відстань від Землі 407,000 миль і надавав далі сиґнали зі своїх апаратів, а радіо „Піонера IV" на висоті 407,000 миль припинило свої авдиції. Впівночі з 14 на 15 березня „Піонер V" був на відстані від Землі 574,534 милі, а вполудне 15-го березня має бути віддалений від нашої плянети 644,430 миль. Обрахували, що в п'ятницю 18-го березня „Піонер V" зробить перший мільйон миль. Стверджують, що сиґнали, надавані новим американським сателітом, дуже виразні, і радіовий апарат подає „на команду" з Землі відомості про радіяцію, космічний пил (метеорити) і магнетичні поля. Ця комунікаційна система „Піонера V" діятиме без змін аж до того часу, коли він дійде до відстані від Землі на 5 мільйонів миль. Тоді, на „команду" з Землі теперішній „п'ятиваттовий голос" буде перемінений на 150-ваттовий радіопередавач, який зможе діяти аж до того часу, коли „Піонер V" віддалений буде від Землі на 50 мільйонів миль. Це станеться за 5 місяців від випущення цього сателіта, зараз після того, як він буде найближче до Сонця, це значить у віддалі 74,500,000 миль від Землі і 6,000,000 миль від Венери. Батерії черпають енерґію від Сонця, і чим ближче до нього, тим сильніші вони будуть.

Конґресова комісія рекомендує „переоцінку і ревізію" програми допомоги закордонові

Вашингтон. — Підкомісія для справ економічної закордонної політики на основі своїх студій на місцях рекомендує повну переоцінку і зміну системи американської допомоги закордонові. На думку членів цієї підкомісії деякі проєкти в урядовій програмі допомоги закордонові є закоштовні і надто великі, а інші зовсім не до здійснення, як наприклад деякі проєкти в Південному В'єтнамі, Південній Кореї, Індії й Австралії. Члени підкомісії гадають, що не можна здійснювати ґрандіозних проєктів тоді, коли мільйони людей в тих країнах голодують, є „неграмотні, і не мають на стільки життьових сил, щоб розуміти потреби самоврядування". Підкомісія рекомендує, щоб за гроші з американської допомоги в першу чергу розбудувати продукцію харчів та засновувати школи, щоб все населення здобуло освіту, принаймні на рівні народної школи. Ця підкомісія є двопартійна, а її очолює конґресмен - демократ Дж. Л. Пілґер. Її члени відвідали Японію, Корею, Тайван, Гонґ Конґ, В'єтнам, Філіпіни, Австралію, Нову Зеляндію, Індонезію, Тайланд, Туреччину, Грецію, Еспанію і Марокко.

У Вінніпеґу має відбутися Собор Єпископів Українських Православних Крайових Церков

Вінніпеґ. — У передовій статті органу Українського Наукового Богословського Товариства „Віра й Культура", вміщеній у березневому числі цього журналу, подано повідомлення, що в днях 28, 29 і 30 квітня та 1 травня ц. р., відбудеться у Вінніпеґу, на запрошення Митрополита Іляріона, Спільний Собор Єпископів Українських Крайових Церков. В цьому Соборі мали б взяти участь українські православні Ієрархи Канади, ЗДА та представник Української Православної Церкви на еміґрації, очоленої Митрополитом Ніканором. Мета цього Собору: Об'єднання Українських Крайових Православних Церков та обміркування сучасних важливих справ у зв'язку із заходами для поєднання Церков, які ідуть з боку Папи Івана XXIII, як також Патріярха Атенаґораса.

Українські професійні товариства відбули нараду в справі спільних дій і виступів

Ню Йорк. — За ініціятивою Т-ва Українських Інженерів Америки відбулося в суботу дня 12-го березня ц. р. в домівці цього ж Т-ва спільне засідання головних управ українських професійних товариств Америки, в якому взяли участь: від Об'єднання Українсько - Американських Ветеринарних Лікарів — д-р В. Копач і д-р М. Возняк; від Т-ва Українських Інженерів Америки — інженери Р. Рогожа, Б. Рак, Т. Дурбак і А. Сумик; від Українського Лікарського Т-ва — д-р Б. Макарушка, д-р В. Федорців, д-р Т. Шеґедин, д-р Р. Осінчук і д-р Б. Олесницький і від Т-ва Українських Професіоналістів — адв. Ю. Волинець. Представники Т-ва Українських Правників не змогли взяти участи в нараді з технічних причин. Спільним засіданням управ проводив інж. Б. Рак і про потребу та програму спільної дії професійних товариств реферував інж. Р. Рогожа. В дискусії усі представники згаданих товариств заявилися за важливістю і конечністю відбування таких спільних засідань і координування своїх дій й виступів на громадському терені. До участи в майбутніх засіданнях вирішено запросити проводи інших українських професійних товариств і орґанізацій.

УКРАЇНСЬКА ХРОНІКА

● Нюйоркський Відділ ОбВУА відбув в минулу суботу 12 ц. м. в залі ЛМКлюбу річні Загальні Збори. Головував полк. Барвінський, секретарював сотн. Зубенко. Головою нової Управи Відділу переобрано знову д-ра Івана Козака, заступником полк. А. Валійського. До Управи ввійшли І. Винник, І. Кедрин-Рудницький, В. Овсієнко, полк. І. Цапко, Д. Захарченко, д-р М. Галій і І. Мирошниченко. Головою Контрольної Комісії став знову ген. О. Загродський, головою Товариського Суду Дм. Галичин. Відділ має 102 членів.

● „Дім Української Дитини" у провінції Вікторія плянує збудувати Головна Управа Союзу Українок в Австралії. В цьому домі мали б знайти приміщення, опіку і виховання українські сироти, що їх під сучасну пору вже у самій Вікторії є 17 душ. Для збудування такого сиротинця створено діловий комітет, в склад якого увійшли пані І. Хом'як, М. Осідач, пп. Швайлик, О. Вулка і Грудка та інженери Місько, Слинько, Дроздовський та Верещака.

● Леонід Молодожанін, український мистець-маляр і скульптор одержав від Канадійського Об'єднання Архітектів Канади золоту медалю за свої мистецькі твори, зокрема за вітражі в церквах Вінніпеґу. Л. Молодожанін, член управи Літературно - Мистецького Клюбу в Вінніпеґу, був минулого року нагороджений 2-ою премією на конкурсі на проєкт пам'ятника Тарасові Шевченкові в Вінніпеґу.

● Д. Щербанюк, професор права Албертійського Університету, одержав від фундації Форда стипендію в сумі $6.500 на завершення своїх студій в Колумбійському Університеті й осягнення докторату. Проф. Д. Щербанюк народився у Веґревил, Алта., де закінчив середню освіту; 1946 р. почав студіювати в університеті в Едмонтоні, спершу мови, опісля закінчив правничий факультет. Як найкращий учень діставав кількакратно стипендії на поглиблення своїх студій у Торонті, Ню Йорку і Гаазі. Від 1955 р. викладав право в Албертійському Університеті.

Аденауер і Бен Ґуріон перевели 2-годинну розмову

Конрад Аденауер

Давид Бен-Ґуріон

Ню Йорк. — Західньо-німецький канцлер Конрад Аденауер і ізраїльський прем'єр Давид Бен Ґуріон перевели у минулий понеділок зранку дві години на приязній розмові. 7-літній ізраїльський прем'єр зійшов сходами в готелі Валдорф-Асторії в Ню Йорку на два поверхи нижче до помешкання 84-літнього німецького канцлера, який привітав його всміхнений, з простягненою рукою. Під час розмови були приявні тільки амбасадори Західньої Німеччини й Ізраїлю у Вашинґтоні та перекладачі, але згодом обидва державні мужі залишились тільки вдвійку. Бен Ґуріон почав розмову гебрейською мовою, але згодом обидва старалися порозумітись без посередництва перекладачів, вживаючи частинно німецьких, французьких та англійських слів. Розмову передбачували на годину, а вона простяглася на дві години. Після того обидва державні мужі, які стрінулись вперше, позували фотографам та виголосили короткі заяви. Бен Ґуріон заявив, що він переконався у правильності свого твердження, що його зробив був в ізраїльському парляменті, що нинішня Німеччина не є Німеччиною з минулого. Аденауер з свого боку висловив вдоволення, що німецькі репарації за шкоди понесені жидами від гітлерівського режиму, причиняються до поправи господарських відносин в Ізраїлі. Газети пригадують при цій нагоді, що Західня Німеччина заплатила вже, за договором з 1952 року Ізраїлеві близько півтори більйона долярів. Ці платності будуть продовжуватись до 1963 року. Справи виміни офіційними дипломатичними репрезентаціями в Західній Німеччині й Ізраїлі не заторкувано.

СССР погодиться на з'єднення Німеччини лише на базі комунізму

Бонн. — Совєтський Союз відкидає всякі інші концепції з'єднення Німеччини, як тільки на базі її повного скомунізування — таке ясно виходить з заяви совєтського амбасадора в Бонні Андрея Смірнова, який запросив до себе недавно групу західньо-німецьких політиків. Хоч з отого прийняття не подано офіційного комунікату, проте німецькі учасники передали деякі його подробиці. І так, один з приявних там німецьких політиків завдав Смірнову „гіпотетичний" запит: чи СССР погодився би на з'єднення Німеччини, якщо вона визнала б теперішній східній кордон Одри - Нісси, відмовилась би від атомової зброї та проголосила військову невтральність поміж західн. бльоком НАТО і східнім бльоком Варшавського пакту? Смірнов змісця відповів „ні". На дальший запит, чого ще треба би для досягнення совєтської згоди на з'єднення Німеччини, Смірнов відповів, що весь великий німецький промисл треба би знаціоналізувати, треба би зліквідувати „монополь капіталістів", а „робітнича кляса" мала б прийти до влади. Коли на це один з приявних німців заявив, що в такому випадку Совєти визнають тільки таку з'єднену Німеччину, яка була б комуністичною, Смірнов теж заперечив: „ вона мусіла б бути миролюбна і демократична".

КУК запротестував проти придержування і вивожування українців у Франції

Вінніпеґ. — У зв'язку із заходами французького уряду забезпечити спокійний перебіг відвідин Нікіти Хрущова у Франції з допомогою інтернування французьких громадян чужоземного походження і чужинців, Комітет Українців Канади передав на руки французького амбасадора до Канади Лакоста протест проти придержування і вивожування українців на Корсику. Копію цього протесту переслано теж на руки міністра закордонних справ Канади Говарда Ґріна. Зміст цього протесту такий:

В зв'язку з приїздом Нікіти Хрущова, шефа комуністичної партії й теперішнього прем'єра СССР, до Франції, французький уряд уважав за відповідне придержати й видалити з Франції провідних громадських діячів антикомуністичного напрямку зі східньої Европи, що живуть у Франції на правах азилю, і вивіз їх на Корсику та в інші ближче невідомі сторони. Між ними опинилися також сотки загально відомих українських громадських діячів, у тому публіцисти й редактори. В такий спосіб французький уряд унерухомив також пресу екзильних ґруп у Франції, щоб у той час, коли на французькій землі перебуватиме Нікіта Хрущов, не було чути її голосу. Так приготовляється безпека для тої людини, що нормально повинна бути спершу притягнена до відповідальности перед міжнародний трибунал за злочини народовбивства й смерть мільйонів невинних людей. Уряд демократичної Франції прийняв драстичні міри і це сталося за кошт тих людей, що в свому житті зазнали вже найбільшої кривди від комуністичного режиму в Кремлі і за що теперішній шеф комуністичної партії й голова уряду СССР, Н. Хрущов, є особисто відповідальний. Канадійці українського народу добре зорієнтовані про жахливі злочини російського комунізму над українським народом впродовж останніх 40 років і можна хіба тільки побажати, щоб Бог охоронив свободолюбний французький нарід від такої долі.

„Франція століттями була країною свободи й французький нарід завжди мав зрозуміння і давав приют патріотам, що боролися за свободу своїх народів. Вони жили в Франції в респекті до їх людської гідности на правах політичних еміґрантів. Однак, останніми зарядженнями французького уряду ми глибоко занепокоєні і з приводу їх пересилаємо на руки Вашої Екселенції вислів нашого жалю, що з певністю його поділяє велика частина вільного канадійського суспільства, зокрема тих, що походять зі східньо-европейських країн".

ЗАХІД ПРОГОЛОСИВ ПЛЯН МІЖНАРОДНОГО РОЗЗБРОЄННЯ

Женева. — Напередодні офіційного відкриття нової міжнародної конференції роззброєння, в якій візьмуть участь по 5 держав Заходу і Сходу, західні держави передали свій проєкт міжнародного розброєння комуністичним делеґатам та оприлюднили його в пресі. Західній плян не розглядає в подробицях проблеми роззброєння, а тільки подає загальні його зариси чи — за окресленням деяких західніх коментаторів — з'ясовує засадничу західню філософію: кожний крок зокрема мусить перейти через відповідні основні студії і після встановлення механізму для міжнародної контролі і верифікації. Західній плян розмірно короткий. Він розпадається на три частини — три стадії роззброєння. У першій стадії пропонує покликання до життя Міжнародної Організації Роззброєння. Вона була б поширювана і її компетенції ставали б щораз більші в міру того, як були б здійснювані щораз нові заходи щодо роззброєння. Після покликання до життя такої міжнародної аґенції для справ роззброєння, кожна держава, яка висилала б в міжплянетні простори штучних сателітів, була б зобов'язана заздалегідь повідомлювати про це ту аґенцію Устійнено б роди і скількість зброї, що має бути змагазинована на території рідних держав, але під наглядом і контролею міжнародного апарату Захід пропонує зредукувати наземні армії ЗДА і СССР до 2,500.000 та згодом до 2,100.000 вояків. Мають бути проведені студії над такими проблемами, як внеможливлювання висилання зброї для масового винищування внутрі штучних сателітів, продукції ядрового матеріялу ітд. У другій стадії роззброєння припинено б продукцію ядрового матеріялу та пересувано існуючі його запаси для мирних цілей. В західньому пляні роззброєння нічого не говориться про політичні проблеми, таким чином рішено розглядати обидві справи — розв'язування міжнародних проблем і роззброєння — окремо. Найбільший натиск в західньому пляні кладеться на обов'язковість міжнародного контрольного апарату та спроби практичного контролювання чергового кроку в ділянці роззброєння. За коментарями преси, Захід хоче перевірити засадничо: чи Совєти готові піддатися міжнародній контролі, чи ні. У неґативному випадку — це був би доказ, що Совєти взагалі не хочуть міжнародного роззброєння, а говорять про нього виключно лише для пропаґанди. Якщо комуністичні країни на Женевській конференції не захочуть розглядати західнього пляну, а настоюватимуть виключно лише на плян „генерального і повного" роззброєння, що його 18 вересня мин. року пред'явив був Хрущов в Об'єднаних Націях, то це буде доказ, що Совєтам залежить тільки на пропаґанді та на розбитті західньої оборонної системи. До цього змагає совєтське настоювання на скасування всіх заморських баз. Західній плян не має ультимативного характеру і може служити за базу для переговорів.

Хрущов поїде до Франції 23-го березня на скорочену візиту

Москва. — У Москві і Парижі проголошено одночасно, що Нікіта Хрущов, який мав поїхати до Парижу 15 ц. м., поїде туди 23-го березня. Відвідини, які за первісним пляном мали тривати найменше два тижні, скорочені до 11-х днів. Відїде Хрущов 3 квітня, за два дні перед плянованою подорожжю французького президента де Ґоля до Англії. У тому комунікаті нічого не згадується про недугу Хрущова. Швидка поява комунікату після відкликання первісного терміну подорожі Хрущова має на цілі заперечити поголоски наче б недуга Хрущова була поважна і затяжна. За газетними твердженнями, одною з причин відложення подорожі було невдоволення Хрущова з пляну подорожі, що його склали без його відома, ще коли він перебував в південній Азії. Так наприкл. Хрущов не погодився відвідати вишкільні летунські місця у Франції, — бо мовляв — вишколені там французькі летуни воюють з альжирцями. Також відкинув Хрущов пропонований лет із Франції на нафтові терени на Сагарі. Хрущов не поїде теж до міста Нансі, посадник якого заявився проти такого „милого гостя". З другого боку Франція не погодилась на такі імпрези, в яких Хрущов торочив би публічну пропаґанду й лив воду на млин французьких комуністів.

Арабські держави хочуть завести спільний господарський ринок

Каїро. — Економічна Рада в Арабській Лізі виготовила проєкт, щоб протягом найближчих десятьох років встановити для всіх арабських країн спільний господарський ринок за зразком такої 6-членної західньо - европейської економічної організації. Однак теперішній стан внутрішньої політичної ворожнечі між різними арабськими країнами покищо виключає таку тісну економічну співпрацю, яка мусить бути оперта передусім на взаємному довір'ї, якого нема, наприклад, між З'єдиненою Арабською Республікою з одного боку та Іраком, Йорданією й Тунісією з другого боку, як теж між Йорданією і Іраком і т. д. Отож названа Економічна Рада пропонує обережно спершу створити відповідну Комісію, яка виготовила б плян економічної співпраці, після чого між окремими арабськими країнами пішли б переговори дипломатичним шляхом. Це далека дорога до економічної єдности, але Арабська Ліґа сподівається, що такі розмови на економічні теми, причиняться також до створення кращої політичної атмосфери внутрі арабського світу.

У СВІТІ

● Коли Хрущов відвідає Париж, то йому дадуть золоту медалю. На одному її боці пишається товста фізіономія і лиса голова Хрущова, на другому — архітектурні пам'ятки Парижу й „голуб миру".

● На пустині Неґев в Ізраїлі вже третій рік панує посуха. Минулий рік був найсухіший на останніх 111 років. Якщо в найближчих тижнях ситуація не поправиться, на що нема виглядів, то тамошні арабські племена втратять свої стада овець. Тому, що ізраїльському урядові залежить на добрій опінії серед своїх арабських громадян, з уваги на антижидівську кампанію в усіх арабських країнах, то він старається зарадити цій катастрофі.

● У Марокко, в околиці нещасного Аґадіру, навіщеного 29 лютого ц. р. страшним землетрусом, потерпіло від землетрусу шість сел. Згинуло в них 600 осіб, 300 ранених, а 7.000 осіб опинилось бездомними. До тих сел можна дістатись тільки мулами, або гелікоптерами. Рятунковою акцією керує наступник марокканського престолу Мулай Гассан, який від кінця минулого місяця живе постійно на навіщеному катастрофою терені.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc., 81-83 Grand St. Jersey City, N. J.
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N. J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917. — authorized July 31, 1918.
Адреса: SVOBODA, P.O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

В орбіті сонця

Живемо в добі, в якій здійснюються найбільш фантастичні мрії. Що ж могло бути більш фантастичного, як мандрівка мітологічного сліпого Оріона до сонця чи нашого Тараса Шевченка, який, бувши ще малим хлопцем, босоніж вибирався в дорогу до „тих стовпів, що підпирають небо"? А минулої суботи, 12-го березня, з ракетно-дослідної бази в Кейп Канавералі, на Флориді, випущено ракету Піонер V, яка зі швидкістю 24,869 миль на годину помчала до сонця і кружлятиме довкола нього, перетинаючи орбіту Венери. І хоч „найменша" віддаль між сонцем і Піонером V виноситиме 74,700,000 миль, все ж таки найбільша віддаль цього штучного сателіта від Землі становитиме кругло 186 мільйонів миль.

Тільки фахівці - науковці можуть сказати про всю докладність та епохальне значення цього нового американського досягу в досліджуванні космічних просторів. Але, оцінюючи самий факт випуску тієї ракети, американські коментатори звертають увагу на два головні аспекти: людина на мільйони миль зближається до Сонця, отже чи не пора, щоб вона бодай на один крок зближилася до свого ближнього? І Америка в обидвох цих аспектах виявляє ініціятиву. Про наближення до Сонця свідчить Піонер V своїм летом, а про наближення людини до людини свідчить той факт, що всі дані, які він передає для американців своєю складною апаратурою, Америка без будь-яких застережень ставить до розпорядження всього людства.

У цьому криється і ще одна різниця між американськими та совєтськими космічними експериментами. Москва бо найвищими жертвами і коштами власного населення зосереджує свої зусилля на фаєрверкових ракетах, щоб шантажувати ними вільний світ у військово - імперіялістичних цілях, а Америка робить свої ракетні експерименти в цілком протилежних, бо мирних цілях.

Не втрачаймо надії, що людина, замандрувавши до Сонця придуманою генієм свого ума та випродукованою працею своїх рук апаратурою, відповідно наставлятиме і силу свого духа, своєї моралі, щоб побороти такі фізично близькі, але такі далекі морально простори, що відокремлюють людей і народи. В аспекті досліджування всесвіту мають виключний голос кваліфіковані фахівці - науковці, але в аспекті зближення людей і народів важливу ролю може відограти кожний із нас „сірих громадян". Саме на моральному наближенні до Сонця нам повинно найбільше залежати.

Аденауер в Америці

Канцлера Німецької Федеративної Републіки Конрада Аденауера називають фізичним феноменом; це рідкий випадок у світовій історії, щоб у кермі державних справ стояла 84-літня людина з таким здоров'ям, такою рухливістю, працездатністю і кипучою енергією. Але політичним феноменом є позиція, що її займає в світі Західня Німеччина, яка ще 15 років тому являла собою купу румовищ і була вже не політичним, але географічним поняттям.

Противники Аденауера і Німеччини твердять, що допомогла їм міжнародня коньюнктура, без якої не було б „німецького чуда". Безумовно, що коли б не двоподіл світу, в якому Зєдиненим Державам і взагалі західньому вільному світові потрібні союзники проти Совєтів, то Західня Німеччина може й не дістала б такої значної допомоги для своєї відбудови. Але з однаковою рішучістю можна твердити, що коли б самі німці не виявили динамічної сили у відбудові своєї країни й хисту в ділянках організації, політики й економіки, то й зовнішній світ не добачив би в них вартісного, потенціяльного чинника на протисовєтському фронті.

Несподівано одинадцять років тому (1949) проголошено західню Німецьку Федеративну Републіку. Насправді, рідко коли у всесвітній історії ціла великодержавна коаліція, так швидко побачивши свою помилку, пробувала її направити. Але цілком направити Потсдамську помилку не вдалося. Подія Німеччини по нинішній день становить найболючішу міжнародню проблему і є постійною загрозою нової світової війни. У Паризьких протоколах з 23-го жовтня 1954 року Західню Німеччину прийнято до Північно - Атлантійського пакту (НАТО).

Але, хоч її визнав уже і Захід і Схід, хоч від вересня 1955 року й Совєти втримують з Бонном дипломатичні взаємини, проте до цього часу проблема Німеччини „висить": із східніх земель Німеччини з їх 18 мільйонами населення Москва створила штучний, цілком підпорядкований собі твір і впертою, послідовною політикою змагає до знищення демократичного ладу в Західній Німеччині. Вступом до цього має бути скомунізування західнього Берліну. Ультимативна погроза на адресу Берліну з 27-го листопада 1958 року, поставила в сферу реальної можливости вибух війни. Звідсіль прийшла конференція міністрів закордонних справ 11-го травня — 5-го серпня минулого року і відвідини Хрущова у вересні минулого року в ЗДА і заповіджена на 16-го травня ц. р. конференція „на вершинах".

Приїзд Аденауера до ЗДА стоїть у безпосередньому зв'язку з тією сумною ситуацією, в центрі якої знаходиться його країна. Пошана, з якою Аденауера тут приймають, — у державній верхівці ЗДА і в наукових та господарських колах, є не тільки доказом признання для тугости німецького народу і змін у Німеччині, але й твердости американської політики супроти Москви.

Клопоти українців в Англії

Серед 30,000 українців, які живуть в Англії, багато хвилювання викликала і викликає започаткована вже кілька місяців тому британською адміністрацією справа змінювання в урядових документах дотеперішнього визначення їх національної приналежности, як „українська національність" на „невідому", або „польсько - українську" чи „російсько - українську". Справа набула вже широкого розголосу, і до протестів обурених українців приєдналися не тільки деякі британські газети, але й деякі посли до парляменту. Один із них, полковник Корд, вніс у парляменті навіть окрему інтерпеляцію, вимагаючи відповіді від міністерства внутрішніх справ, чому і з яких спонук адміністраційна влада відмовляється визнавати національну приналежність українців поселених в Англії.

Без уваги на те, якими мотивами подиктовані ці заходи англійської адміністрації, вони мимоволі нагадують політику царської Росії, довоєнної Польщі, Румунії і Мадярщини, які з імперіялістичних, а то й шовіністичних спонук пробували — зрештою цілком даремно і безуспішно — заперечувати існування української національности і забороняли назву українець і український. В усіх цих жалюгідних спробах колишні окупанти українських земель зазнали невдачі, бо сама історія перекреслила всі їхні розпорядки, накази і заборони. Тим більше дивно, що такого засобу під сучасну пору вхопилася адміністраційна влада країни, яка в минулому дала багато доказів свого прихильного ставлення до справи самовизначення України і до національно - державницьких аспірацій українського народу.

Є всі підстави думати, що започаткована у відношенні до українських поселенців в Англії дискримінаційна акція була викликана ігнорацією або непорозумінням.

Донедавна а в поодиноких випадках ще й тепер натрапляється на подібне також і в Америці, де ідентичність понять національности з державною приналежністю довший час справляло багато замішання і труднощів у визнанні української національности в урядових документах. І тому треба докласти всіх зусиль, щоб вияснити ситуації та добитись українцям в Англії права називатись своєю правильною назвою.

Д-р Ол. Марітчак

АКТ НАСИЛЬСТВА

15-го березня 1923 року, отже 37 років тому, конференція амбасадорів чотирьох держав Антанти — Англія, Франція, Італія і Японія — видала рішення у справі кордонів Польщі, яким водночас вирішила справу Східньої Галичини в користь новоутвореної Польської держави. Згадане рішення покликається на статтю 87-му подиктованого Антантою Німеччині Версальського договору і в дуже обережних словах подає, що східня частина Галичини, з огляду на етнографічні відносини, вимагає автономного правління. Рішення з 15-го березня підписав скваппливо, бо ще того самого дня, М. Замойський, міністер закордонних справ Польщі, яка ніколи не мала наміру виконувати своїх зобов'язань супроти українського населення Східньої Галичини.

Це рішення конференції амбасадорів було історичною несправедливістю, бо противилося міжнародному праву і прийнятим Антантою 14 точкам президента Вилсона, в яких поставлено, як основу нового порядку в Европі, право самовизначення народів; воно, врешті, було насильством над волею українського населення до самостійного державного життя.

Після розпаду австро - угорської монархії поодинокі народи, що входили в склад монархії, скористали з проголошеного президентом ЗДА права на самовизначення і зорганізували на території колишньої Австро - Угорщини самостійні держави або прилучили свої національні території до матірних держав. Спираючись на право самовизначення народів, Українська Національна Рада у Львові 19-го жовтня 1918 року, після маніфесту австрійського цісаря Карла з 16-го жовтня, винесла постанову про створення з етнографічної української території Галичини Української держави, тоді ще з евентуальним приступленням до австрійської федеративної монархії, а після Листопадового зриву проголосила створення незалежної держави з назвою: Західньо-Українська Народна Республіка (ЗУНР). Немає сумнівів, що українське населення мало право вирішувати свою долю на підставі принципів, що лягли в основу нового порядку в Европі, а держави Антанти мусіли числитися з виконанням права самовизначення українським населенням Східньої Галичини, яке становило переважаючу більшість на своїй території.

Зараз після Листопадового зриву, українці встановили свою державну владу, яка забезпечила всі права національним меншинам, зорганізували армію, наладнали адміністрацію і виявили вповні здібність до самостійного державного життя. Українська Галицька Армія обороняла героїчно свою державу проти наступу військових частин, тоді вже сильної мілітарно Польщі, однак після семимісячної оборони не могла встоятись супроти знаменито вивінуваної Антантою армії Галлера, яку поляки звернули не проти большевиків, як було приречено, а проти ЗУНРеспубліки. По героїчних змаганнях, УГА була примушена залишити східньо - галицьку територію, яку по ріку Збруч окупували поляки. Держави Антанти, зрозумівши свою грубу помилку з висилкою армії Галлера, майже чотири роки зволікали з вирішенням справи Східньої Галичини.

У міжчасі діяли на терені Европи різні міжнародні організації, здебільша з пацифістичним забарвленням. Одною з найбільш авторитетних тоді організацій була Міжнародна Унія Товариств Ліґи Націй, де були заступлені майже всі держави світу. В 1921 році засновано у Відні Західньо-Українське Т-во Ліґи Націй, яке з початком 1922 року зголосило своє приступлення до Міжнародної Унії. Міжнародна Унія була побудована на державному принципі, і тільки ті Товариства, які репрезентували якусь державу, могли бути її членами. Справа прийняття Західньо - Українського Т-ва Ліґи Націй до Унії мала бути вирішена на міжнародному конґресі Унії в Празі, в червні 1922 року.

Делеґація ЗУТЛН, мотивуючи зголошення Т-ва до Унії, сперлася на засаду права самовизначення народів, яке здійснило населення Східньої Галичини в листопаді 1918 р., і підкресливши, що коли справа Східньої Галичини не була вирішена плебісцитом, то її належить вважати за окрему державну одиницю. Не зважаючи на безоглядну опозицію численної польської делеґації, конґрес Міжнародної Унії прийняв ЗУТЛН до Унії як представника окремої державної одиниці. Це рішення конґресу вказувало державам Антанти одиноку розумну і справедливу розв'язку справи Східньої Галичини шляхом переведення плебісциту під міжнародною контролею. Без переведення плебісциту, як це сталося на Горішнім Шлезьку, держави Антанти не мали права вирішувати долю Східньої Галичини, і акт 15 березня 1923 року, який признав Польщі суверенні права на територію Сх. Галичини, з точки міжнародного права неважний. Це був акт насильства над українським населенням Сх. Галичини, важливої частини цілої України цілости української території. Наслідки цього акту були некорисні також для Польщі, яка ніколи не здобулася на правдиво державний підхід до української справи. Що більше, вони мали сумне продовження в часі другої світової війни. Міжнародна несправедливість завжди приносить лихі наслідки, які пізніше тяжко направити.

Тепер населення Сх. Галичини перебуває знов під окупацією, в далеко гіршім положенні, ніж примітивні африканські чи азійські племена, для яких міжнародні чинники домагаються права самовизначення. Коли сьогодні згадуємо про акт насильства над українським населенням Сх. Галичини з 15-го березня 1923 року, то робимо це в тім переконанні, що рішальні чинники міжнародної політики знайдуть врешті зрозуміння для ваги українського питання, справедлива розв'язка якого може бути поважним кроком до мирного співжиття народів.

НА ТЕМИ ДНЯ

„ПІОНЕР ч. V"

День 11-го березня ц. р. — це важлива дата в історії змагання ЗДА і СССР. Америці пощастило випустити довкола Сонця штучний сателіт, названий „Піонером ч. V". Цей успіх — це стомилевий крок у досягненні космічних просторів, яке почалося рівно два роки і п'ять місяців тому.

Випущений большевиками на початку жовтня 1948 року „Спутнік І" піднісся на висоту 588 миль (відстань від Ню Йорку до Сінсінаті в Огайо) і облітав Землю за 96 хвилин, роблячи за той час 28,000 миль. Найновіший американський „Піонер ч. V" досягне відстані 186,000,000 миль від Землі, і впродовж 311 днів облітатиме довкола Сонця, покриваючи направду астрономічно довгий шлях — 527 мільйонів миль. Він має зблизитися до Сонця на яких 75 мільйонів миль, і встановити цим рекорд, бо досі ще жадна річ, зроблена людською рукою не зближилася до Сонця на таку відстань.

Випущення нового сателіта довкола Сонця ставить перед цілим світом два важливі запити. Перший: що нового принесе він у ділянці досліджения космічних просторів, і другий: в який спосіб позначиться це на становищі ЗДА у відношенні до СССР, який хвалиться першунством у ділянці опановування космічних просторів.

Піонер число V має дати науковцям більше відомостей про космічні простори, як всі ті сателіти Землі і Сонця, що відкрили існування пояса атомової радіяції (т. зв. пояс Ван Аллена), магнетичні поля Землі, визначили склад, густоту і висоту атмосфери.

Піонер ч. V має дослідити ті райони міжплянетних просторів, куди ще не долітали дотеперішні сателіти. 94,8 фунтовий Піонер ч. V має форму кулі, діяметр якої становить 26 цалів, і несе в собі кілька мініятурних, але „премудрих" інструментів, зокрема надзвичайної сили передавач, що уможливить комунікацію Землі з цим сателітом на відстані до 50 мільйонів миль. Піонер ч. IV замовк на відстані 402 000 миль, а Лунік І перестав подавати сиґнали, досягнувши 396,000 миль. За півроку Земля втратить контакт із Піонером ч. V, бо він відійде на віддаль понад 50 мільйонів миль, але в 1963 році знову можна буде нав'язати з ним контакт, як знову зблизиться.

Піонер ч. V дозволить докладніше визначити віддалі між плянетами, які досі знаємо з точністю тільки до 50 тисяч миль. Він дасть можливість виміряти силу соняшної радіяції, встановити густоту мікрометеоритів, або т. зв. космічного пилу і глибше дослідити магнетичні поля. Як бачимо, цей новий сателіт Сонця має величезне значення для пізнання космосу.

Большевики випустили великі сателіти, а ЗДА малі, але американські „мудріші" за совєтські. Большевики мають сильніші ракети для випускання сателітів. Коли ЗДА почнуть конструювати такої самої потужности ракети-підсилювачі, тоді ніхто не зможе говорити про комуністичну перевагу в цій ділянці. А до цього воно йде.

Лука Луців

З ПРИВОДУ НОВОЇ ПОВІСТИ І. ЄМОЛІЯ

Іван Смолій. „У Зеленому Підгір'ї". Повість. Видавництво „Свобода". Джерзі Сити — Ню Йорк, 1960. Стор. 191. Літературна редакція — Вячеслав Давиденко. Обгортка — артист - маляр Олександер Климко.

„Просохли вже давно сліди коліс на міжгірських бродах, і не відшукати по широких просторах землі всіх шляхів, куди розбрелилися герої цієї історії, ні могил, де спочили вони.

Заросли міжгірські дороги, травами й бур'янами, зісунулися ліси з гір ще нижче.

Де колись красувалась оселя, там тепер зелене море. Покинені верховинські хижі, порозвалені, поруйновані, похожі на рештки суден розбитої бурею фльотилії.

Тільки заціліла церква на горбі, семиповерхова, трибанна, видніє здаля наче вітрильник, що чекає попутніх вітрів".

Дійсно, розбрелися ми по широких просторах землі і тужно ловимо всі вістки про те, що там діється, де ми провели більшість свого життя, де залишили все найкраще. І ми чекаємо „попутніх вітрів", щоб побачити оті Карпатські гори, з яких „ще нижче зсунулися ліси" внаслідок руїнницької експлуатації.

Психологи кажуть, що літературні твори заступають життя. Для дітей казки й байки — це справжня дійсність. Старша молодь захоплюється подорожами й мандрівництвом, бо це потреба її душі. І старші читачі вибирають на лектуру такі книжки, які своїм змістом доповнюють їхнє буденне життя, дають їм те, чого вони самі не можуть робити, підтримують їхнього духа, даючи їм при тому мистецьку насолоду дивитися на дії героїв, тішитися їхніми успіхами, дрижати за них, коли вони в небезпеці...

Далекі ми від рідної землі, але наші письменники в своїх творах нам її показують, і вона оживає перед нашими очима, от хоч би й тепер, коли читаємо в книжці І. Смолія про ту гору, що стоїть коло Зеленого Підгір'я:

„Притаїлася вона горбатою кичерою у тому місці, де скочується сонце до землі, і чекає на промінне коло. Як наблизиться воно до неї, стягає вона його силоміць з розгаряченої блакиті, обломлює його золоті пера й закосичується сама ними. Б'ють промені в небо, та не з золотого круга, а з темніючого горбка Баби - Гори".

Іван Смолій став літературним літописцем тих перших років нової московської окупації Західньої України. Це вже четвертий його твір з цією тематикою.

В „Зеленому Підгір'ї" змальовані 1939 і 1940 роки в карпатському селі над кордоном Закарпаття. Для характеристики головної героїні Зіни Онищенко автор ретроспективно згадує і попередні роки в Україні, включно з осінню 1939 року, коли управитель школи Василь Петрович виряджав молоденьку учительку Зіну на працю до Зеленого Підгір'я, що десь коло Турки в Карпатах.

„Ви уявляєте собі, — промовив він, — яке велике завдання перед вами... і яке приємне. Повірте, я радо поїхав би. Там наші люди, такі, як і ми. Мова їх не така то вже чиста, але серця, як і в нас".

Але Зіна швидко розчарувалася на новому місці. Вона скаржиться прибиральниці Галі, що їй школярі „жити не дають" — „І чому вони так не люблять мене? Я ж до них серцем! Чому вони мене за це ненавидять?!"

— Чому- — перепитала Галя і якось чужо відсахнулась від Зіни. — Такий тепер світ настав, жи ся люди ненавидять. Вчать так, би один одного ненавидів, шпіцив, видавав, то й діти так роблять. Так їх учать.

— Хто вчить?

—О, хто! Та не ви! Але й ви! Альо, списують ґаздів. Ходить Міша Ковбан від хижі до хижі. То як хто не має нич, лише єдні портки на собі, й сорочку, то дуже добрий. Як один-два прути поля, то добрий, а як три, то вже злий. А як п'ять, то вже 'го треба з хижі виганяти, а поле відобрати. Ба, а чому то так?

Ніна дивилася на прибиральницю насторожено й тривожно, а Галя заговорила далі:

— То ся бойте, бойте. То си думаєте, що перед вами ворог. А я би вам свого пальця врізала, бо знаю, що ви наша. Ті дві, то чужі. А ви свої. А свій свого має любити, бо як не буде, то хто 'го загріє?"

Хочемо звернути увагу на те, що авторові вдалося створити в повісті кілька високодраматичних ситуацій, які вацікавлюють читача своєю напруженістю. Згадати б: Аксаков у церкві під час проповіді о. Сави, Галя між повстанцями в лісі, перехід кордону, виїзд на заслання, смерть Василя, зустріч Миколи Рябошапки з Галею в лісі.

Смолій порушує проблеми, які глибоко нуртували в серцях і душах західньо - українського населення під час першої зустрічі з московським комуністичним атеїзмом. В повісті ідейно перемагає о. Сава комуніста Аксакова. Їхній словесний двобій на приходстві може викликати суперечні відгуки в читачів, бо не так то легко нині промовляти до людей, відкликаючися до їх віри й ідеалізму, коли безбожники говорять про рай на землі.

Гадаємо, що ідеологічні та філософічні дискусії в літературних творах дуже часто є слабими місцями в нашій белетристиці. Наш автор не дійшов до крайности, бо ідейний противник отця Сави — Аксаков є складною постаттю, яка перед самим собою признається, що її плян втягнути о. Саву в сексоти — безглуздий.

Вдумливий читач може ставити собі запити в тому напрямі, чи не замало осіб з місцевого населення виступає в цілій повісті, в якій ціле село заанґажоване до участи, бо ж це міняється його господарське обличчя. Та це тільки 1940-ий рік, коли комуністичні окупанти винищували тільки отих, найбагатших селян, які, як казала, Галя, мали по „три або й більше прутів поля".

Смолієва повість „У Зеленому Підгір'ї" заторкує деякі проблеми, над якими варто подискутувати і це свідчить про її живучість та актуальність.

В рецензіях на повість Уласа Самчука „Чого не гоїть вогонь" були голоси про те, що не все правда те, що там автор змалював. Це багатомовний закид, хоч літературний твір — це не стенографічні записи про події, які десь відбулися. Воно не є важливе, чи він змальовує дійсне чи видумане. Але те видумане повинно бути таке, щоб читач навіть на хвилю не припускав, що це авторова фантазія.

Ми згадували на початку про те, що діти люблять слухати казки. І вони в них вірять, а перестають їм вірити, коли виростають із казкового віку. І юнаки глибоко переживають ту лектуру, що відповідає їхній духовості. Коли дорослі читачі під час читання якогось твору так ним захоплюються, що вважають його за дійсність, то це — найкраща похвала для автора. Коли вони мають сумніви в правдивості читаного твору, то це поважний закид на адресу автора.

Як мається справа з Смолієвою повістю „У Зеленому Підгір'ї" — читач зможе відповісти аж після прочитання цього твору.

Проф. д-р Н. Полонська-Василенко

СЕРГІЙ ОЛЕКСАНДРОВИЧ ЄФРЕМОВ

(У 30-ліття процесу СВУ)

(3)

З того часу рідко яке засідання Відділу проходило без інцидентів. Взагалі, за нормальних умов голоси на засіданнях 1-го Відділу поділялись на рівні групи. Кримський, Єфремов, Новицький, з одного боку, і М. Грушевський та два директори з правами академіків, О. С. Грушевський та Е. К. Тимченко, з другого. Приїжджі академіки, Д. І. Багалій, В. М. Перетц та Ф. І. Шміт, в принципових питаннях підпирали групу Кримського та Єфремова, але вони приїздили не часто. Групу Грушевського підтримував К. О. Студинський, обраний на академіка у 1928 році. В 1929 році на боці Грушевського стали М. Возняк, Ф. Колесса та В. Щурат, на боці Кримського та Єфремова — М. Е. Слабченко. Тичина, Яворницький та Яворський не приєднувалися до будь-яких груп.

У 1927 році стався такий факт, який коштував багато хвилювання і Єфремову і мені. В травні поїхала я до Одеси в наукове відрядження. Там професор М. Е. Слабченко познайомив мене з дорогоцінним архівом Коша запорозьких козаків з 1700 — 1775 років. Цей архів колись знайшов А. А. Скальковський, перевіз до Одеси, і там про нього забули. Удруге „відкрив" його проф. Слабченко і широко використав у своїх працях. Під час перебування в Одесі використала його й я. Ми вирішили зі Слабченком звернутися до Історично - Філологічного Відділу ВУАН з пропозицією надрукувати матеріяли цього архіву за зразком Архіву Юго - Западной Россії: вибрати тематично матеріяли й дати до кожного тому вичерпну вступну статтю. Головну редакцію Слабченко хотів залишити за собою, редагування одного з томів і вступну статтю пропонував мені, а другого — проф. О. П. Оглоблину. Не пригадую, хто ще мав бути редакторами за його пляном. Передбачав він 6 томів видання, з останнім „Різні справи", який не знаходив місця в тематичних томах. Привезла я до Києва всі матеріяли, плян, опис змісту, кошторис та ін., і передала все те, Єфремову, який відразу захопився ідеєю Слабченка. Навіть питання про кошти видання тоді, в 1927 році, не було трагічним. Єфремов був переконаний, що справа не зустріне перешкод.

На засіданні 1-го Відділу Єфремов зробив доповідь з сприятливим для справи рішенням Президії Відділу, але вона викликала вибух протесту. Не пригадую, хто саме — чи М. С. Грушевський, чи О. С. Грушевський — заявив, що справу видання архіву треба передати до Археографічної Комісії, де головою є М. С. Грушевський. Всі протести Кримського та Єфремова не мали наслідків, і справу довелося передати Археографічній Комісії.

Потяглася серія засідань, на які запрошували й мене; приїздив на них і Слабченко з Одеси. О. С. Грушевський запропонував видати архівні матеріяли не за тематичним пляном, як пропонував Слабченко, а за хронологічним. — усе підряд. Почалася дискусія, в якій кожний з присутніх забирав слово, хто на захист одного пляну, хто — іншого. Засідання йшли за засіданнями, але справа не посувалася. Єфремов гаряче брав до серця справу, але був безсилий помогти. Слабченко, людина амбітна, переносив усе на персональний рахунок і почував себе ображеним: ідея, казав він, моя, плян — мій! Так минуло два роки. А там — прийшов процес СВУ, і Слабченка заслали. Тоді ж зліквідовано й історичні установи, і Археографічну Комісію. Десь у 1931 чи 1932 роках Архівне управління зацікавилося справою видання: Почалися знов дискусії. Архів перевезли з Одеси до Києва. В 1941 році всі його матеріяли „евакуювали" баржами. Були чутки, що ті баржі потоплено десь у Дніпрі і дорогоцінний архів загинув.

Конфлікти між Єфремовим та Грушевським не раз виникали й на Спільних Зібраннях; разів зо два було так, що Кримський та Єфремов покидали залю засідання, і тоді з доручення Зібрання Василенко йшов до кабінету Єфремова в ролі парляментаря і умовляв їх повернутися. В Спільних Зібраннях ближчими до Кримського та Єфремова особами були академіки Л. Яснопольський, К. Воблий, Е. Вотчал, Т. Яновський, О. Фомін.

Про всі ці хвилюючі Єфремова питання тяжко було розмовляти в його кабінеті в ВУАН, бо там завжди було багато людей: співробітників ВУАН, наукових робітників з інших установ, кореспондентів та літераторів і людей сторонніх для ВУАН, які приїздило з різних місць України до Сергія Олександровича із своїми болями та жалями, чекаючи від нього поради, бо він був не лише вченим, академіком, але — „сумлінням України".

Щиріше й вільніше розмовляли ми поза Академією Наук. Для цього найбільше надавалася наша маленька, але цілком ізольована квартира на Тарасівській вулиці ч. 20. Сергій Олександрович жартував, що це помешкання, де жив мій чоловік з 1893 року, бачило в своїх стінах стільки зібрань леґальних та нелеґальних, що заслуговує на спеціяльну історію. У нас кожного разу, коли приїздив до Києва, обідав Д. І. Багалій і частенько також і Єфремов. Ми дуже любили ці скромні обіди, на яких не було нікого, крім нас чотирьох. Сергій Олександрович завжди починав їх словами, підносячи чарку: „Да погибнуть боси"! Всі ми були в приятельських відносинах, довіряли одне одному, і розмови наші головним чином були присвячені ВУАН та небезпекам, які загрожували їй зсередини і ззовні. Д. І. Багалій та С. О. Єфремов були надзвичайно цікаві співбесідники, мудрі, дотепні. Деякі „крилаті слова" Сергія Олександровича мандрували по цілому Києву, втративши зв'язок з автором їх. Для прикладу нагадаю такі крилаті фрази Єфремова: „Жадна добра дія не залишається безкарною", або — „для совєтського громадянина обов'язковим є сквернословіє". Обидва ці речення любив повторювати А. Ю. Кримський, завжди згадуючи при цьому першоджерело їх.

Другим місцем, де можна було вільно розмовляти, була дача - літнисько співробітника ВУАН, Е. М. Єзерського, в Боярці, де ми протягом шістьох років орендували кімнату з верандою. Кілька років зряду приїздив до нас Єфремов з М. М. Могилянським. Так затишно було сидіти на веранді або десь на полянці, в лісі, де в тиші сосновик дерев плигали вивірки, і розмовляти годинами проте, від чого боліла душа.

Антін Рудницький

ІВАН ПАТОРЖИНСЬКИЙ

(З приводу смерти великого співака й товариша праці)

Коротенька вістка в ню-йоркському „Таймсі", за лондонським пресовим бюром Ройтера з 23-го лютого: „Іван Паторжинський, український оперовий бас і професор Київської консерваторії, помер сьогодні у Києві після довгої недуги. Мав 63 роки". Ці короткі радки викликали стільки спогадів і немов повернули колесо часу більше, як на тридцять років...

Театральний сезон 1927—1928 року: мій перший, як диреґента Державної опери в Харкові і перший з декількох наступних, які можна окреслити як „золота доба" українського оперового театру. „Прем'єрами", себто найкращими, оперовими в категорії своїх голосів, співаками, які й досі не мають собі рівних у дальшому розвиткові українських оперових театрів, були: драматична прімадонна Марія Литвиненко - Вольґемут, лірична — Марія Сокіл; меццосопрано Катерина Копйова; перший драматичний тенор — Михайло Голинський, ліричний — Михайло Гришко; перший бас — Іван Паторжинський. Та й такі неперевершені „характерні" співаки, як меццо Юлія Мартинович і бас Віктор Ходський... Усі вони, за винятком одної-одинокої Копйової (дружини Будневича, яка після цього першого сезону, влітї, так трагічно й так передчасно померла) — стопроцентові українці.

Перші вистави опер в цих декількох сезонах були не тільки повні мистецької напруги, але й хвилюючі та приголомшуючі осягами в них, співочими й драматично-виконавчими, окремих передових артистів. Залишилися вони в моїй пам'яті незабутніми, дармащо стільки сотень оперових вистав прийшлося чути в наступних десятках літ і в стількох з них самому брати участь... Аїда, Русалка, Пікова дама, Турандот, Ярославна у виконанні Литвиненко - Вольґемут; Марія Сокіл як Тетяна в „Онєгіні", Маргарита в „Фавсті", Дездемона в „Отелло" чи Снігуронька в однойменній опері Римського - Корсакова; незрівнянний голос Голинського як Дон Хозе в „Кармен", Калаф у „Турандот", чи Каніо в „Паяцах"; Будневич, як князь Ігор; врешті басові креації Паторжинського: Дон Базіліо в „Севільському цирульнику", Мельник у „Русалці" — все це незабутні інтерпретації, достойні найкращих сцен. А серед них особливо яскрава інтерпретація Паторжинського у заголовній ролі опери Лисенка „Тарас Бульба".

Цей найбільший твір Лисенка, за його часів ніколи не виставлений, ухвалено поставити в столичній опері, як першу спробу створення українського оперового репертуару. Тому, що деякі кола театральної публіки, ворожі до ідеї „українізації" опери — вповні зреалізованої тільки за рік перед тим — взагалі відкидали можливість успіху опери, написаної українським композитором, від постави й успіху „Тараса Бульби" залежало дуже й дуже багато — тим паче, що постава цієї опери у Києві, недавно перед тим, успішною не була.

Музичне керівництво опери доручено мені; на виконавців усіх партій вибрано найкращі сили. Отже, Тарас Бульба — Іван Паторжинський; його дружина, Настя — Копйова; їх сини, Андрій і Остап — Микола Середа й Віктор Будневич; воєвода — Шаповал; його донька, Марильця — Марія Сокіл; кирдяга — Віктор Ходський; татарка — Вронислава Золотогорова. Режисерував Сергій Корґальський; декорації й костюми проєктував Анатоль Петрицький.

Прем'єра опери відбулася 15-го січня 1928 р. — і її успіх перейшов усі сподівання. Від того часу вона стала не тільки постійною в репертуарі харківської опери, але зразком цієї постави й її музичної редакції й частини користувалися в наступні роки всі інші українські оперові театри.

Нема сумніву, що головну заслугу успіху „Тараса Бульби" треба було завдячувати Іванові Паторжинському. Завжди дуже чутливий до драматичної сторони виконуваних партій і дуже талановитий актор, Паторжинський створив просто клясичну постать героя Гоголівського оповідання, на основі якого Лисенко написав свою оперу — козацького старшини, непохитного в своїй відданості Україні, який не вагається власною рукою вбити свого улюбленого сина, щоб покарати його за зраду. Паторжинський, тоді худощавий, молодий, тридцятилітній мужчина середнього росту, в ролі Тараса Бульби виходив на сцену зміненим до не пізнання. Він ставав бодай утроє грубшим, з товстим, налитим, але одночасно повним гідности й поваги обличчям, і, здавалося, на добрі дві голови вищим — одним словом, це була імпозантна й імпонуюча фігура старого козарлюги, яка викликала пошану й послух.

Щоб перевести цю цілковиту зовнішню зміну своєї особи, Паторжинський приходив до театру в день вистави „Тараса Бульби" на добрих три-чотири години перед початком. Не дивниця, що після п'ятої дії цієї довжезної опери, яка кінчилася звичайно біля півночі, він був цілковито виснажений — не тільки нервово, що для кожного виконавця головних оперових партій завжди нормальне явище, але й фізично.

Не тільки безпосередня праця в опері зв'язувала мене з Паторжинським, але — через мою дружину, Марію Сокіл — і посередньо я почував себе зв'язаний з ним давно перед тим. Бо вони обоє замолоду товаришували в своєму рідному місті, Дніпропетровському, обоє одночасно вчилися декілька років у тамтешній консерваторії у цієї ж професорки, Зінаїди Малютіної; обоє в тому ж часі дісталися до харківської опери і в ній дебютували, і обоє — чого я вже був свідком — вже за кілька перших місяців праці у цій же опері з початкуючого „молодняка" вибилися на „прем'єрів".

Іван Паторжинський, колишній учень катеринославської духовної семінарії, а потім шкільний учитель в Донбасі, може ніколи й не мріяв про ці шпилі мистецької кар'єри й почесті, з ними зв'язані, які судилося йому осягнути. Може не тільки завдяки своїм вокальним і мистецьким прикметам, але й завдяки питомій йому „рухливості" в своєрідній театральній дипломатії осягнув він навіть пост... депутата Верховного Совєту. Усі інші почесті були самозрозумілі і прийшли, так би мовити, автоматично: звання „народного артиста", ордени, премії... В 1946 р. він став також професором київської консерваторії; а будучи найвизначнішим українським оперовим співаком, виступав у деяких західньо - европейських країнах, куди, з огляду на совєтську політику й пропаганду, висилалось на експорт мистецтво й артистів... був він, у 1946 р. також в Канаді й у Ню Йорку, де „Товариство американсько совєтської дружби" (і таке тоді було), головою якого був світової слави диригент Сергій Кусевіцкий, влаштувало в Тавн Голлі концерт Паторжинського (з Зосею Гайдай, тогочасною ліричною прімадонною київської опери).

Які ж здивовані і, ніде правду діти, які схвильовані ми були з дружиною, коли до нас, на провінцію, зателефонував з Ню Йорку Паторжинський, — коли ми почули голос близького знайомого „звідтіль" уперше за 14 років, відколи виїхали з Києва! Як ми не могли вірити своїм вухам, коли він розпитував про дорогу, яким автобусом до нас дістатися — бо хоче приїхати на відвідини!

Ми зустрілися на автобусовій стації і потім у нашому домі так само щиросердечно й дружно, якби цих чотирнадцятьох років — прірва часу — й не було. Згадували очевидно, колишні спільні роки в Харкові, Києві, Дніпропетровському — розповідав він про своє й своєї сім'ї життя в пізніших роках; ми — про все те, що пережили за цих чотирнадцять років. Згадували спільних друзів і знайомих — співаків, музик, акторів, малярів, з яких декого вже й тоді не було в живих...

І почули ми від цього передового українського оперового співака, народного й преміййованого артиста й професора — консерваторії, місячні заробітки якого йшли в тисячі, що тепер, під час побуту в Америці, він може нарешті здійснить свою довголітню мрію: купить „моторчик" до свого рибальського човна..! Чи ця його мрія сповнилася — ми ніколи не довідалися.

З далекої віддалі, через простори океану й Европи до Києва, хай ця коротка згадка буде висловом нашого з дружиною глибокого суму з причини Його смерти. Не сумніваємось, що й два інші товариші нашої співпраці з ним в цих роках золотої доби української опери, які живуть на цьому континенті, Михайло Голинський у Канаді і Віктор Ходський в Америці, дарма, що не уповажнили мене говорити в їх імені, прилучаться до нас у відданні пошани пам'яті нашого спільного приятеля, великого українського співака Івана Паторжинського.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Жалобні сходини Відділу УМІ в Ню Гейвені

Для вшанування пам'яті незабутнього проф. Романа Савицького в Сороковини його смерти місцевий Відділ УМІ влаштував 21-го лютого Жалібні Сходини. Того ж дня відправлено поминальну Службу Божу з Панахидою з участю місцевого церковного хору під дириґуванням п. Саворського та при великій кількості вірних. Парох, о. Степан Чомко пояснив інтенцію Служби Божої та згадав заслуги Романа Савицького для української культури на американській землі.

По полудні гості з Гартфорду та Ню Гейвену зібралися в авдиторії укр. кат. церкви. П. Петрончак, голова Батьківського Кружка при УМІ, попросив присутніх вшанувати пам'ять покійного однохвилинною мовчанкою. Опісля керівник УМІ говорив про життєвий шлях та заслуги Покійного для української культури взагалі, а зокрема про зорганізування та піднесення музичного виховання нашої молоді на американ. терені.

Декілька, відповідно дібраних, фортепіянових точок, сольових та на 4 руки, у виконанні учнів місцевого та гартфордського Відділів виповнили програму. Опісля гості перейшли на скромну перекуску, під час якої забирали голос проф. М. Заклинський, п. Б. Марків та п. Н. Мартинюк — поділялися спогадами із зустрічей з проф. Савицьким. Всі підчеркували конечність здійснити бажання покійного та вможливити видання „Кодексу українських народних пісень" д-ра Зенона Лиська. Збірка на цю ціль дала $91.

На цьому місці бажаю подякувати парохові о. Ст. Чомкові за його зрозуміння і співпрацю. Щира дяка п. Н. Мартинюк, яка безкорисно приготовила буфет.

Ю. Цибрівський

З „Українбанку" стала Кооператива „Фортуна"

(сдо) В Арґентині існує тепер дві кредитові кооперативи „Відродження", що відсвяткувало вже своє п'ятиліття, має 1,200 членів та доходить до капіталу в 15 мільйонів песів, і „Фортуна" при т-ві „Просвіта". Ця остання виникла два роки тому під назвою „Україн банк", виявляючи тим надію і бажання стати колись справжнім банком. Проте, арґентинські власті відмовилися надати „Україн банкові" правної особистости на тій підставі, що, мовляв, кооператива — це одна річ, а банк — зовсім інша. І порадили змінити назву. Тим часом в провінції Мендоза, де живе багато українців, що провадять виноградники та роблять вино, почався серед українців рух за звільнення від арґентинських спекулянтів, що, скуповуючи виноград і вино, заробляли величезні гроші, даючи нашим людям самі окрушини. Місцева філія „Просвіти" зацікавилася цією справою. Зацікавилася нею і Централя „Просвіти" в Буенос Айресі. Деякі члени управи Централі відбули кількаразові подорожі з Буенос Айресу до Мендози, і місцеві українські виноградники вирішили з допомогою „Україн банку" вибудувати свою кооперативну виробню вина. З огляду на те, що тут діяльність кооперативи вже виходила поза саму тільки щадничу діяльність і, з огляду на вище згадану пораду арґентинських властей, опрацьовано новий статут кооперативи, в якому передбачено не тільки щадничу, а й широку промислову діяльність, і вибранно для нової кооперативи назву „Фортуна". Арґентинський уряд декретом із 13 січня затвердив новий статут кооперативи „Фортуна" і надав їй правної особистости.

Тим часом виробню вина в Мендозі вибудовано, до чого спричинилися в найбільшій мірі місцеві багаті українські винороби, і цю виноробню оцінюють тепер у три мільйони песів, при чому початкова продукційна можливість виноробні визначається в 1,200,000 літрів вина. Щоб забезпечити збут виробленого вина створено також спілку з обмеженою порукою „Оровіно", що вже успішно провадить у Буенос Айресі розливню вина, яку перекуплено за 2,000,000 у попередніх власників арґентинців.

Ініціятори й здійснювачі цих промислово - торговельних починів виходять із заложення, що без розвитку економічних наших спроможностей не можна надіятися на задовільний розвиток нашої культурної та громадської діяльности. І, навпаки, розвиток наших економічних підприємств, особливо кооперативного характеру, дасть значну матеріяльну підставу не тільки для втримання наших національних позицій, загрожених процесом денаціоналізації, але й до їх поширення та розвитку.

Сотн. Зенон Стефанів найменований дійсним членом Американського Військового Інституту

Вашингтон. — Правління Американського Військового Інституту (American Military Institute) у Вашингтоні, Д. С., сповістило сотн. Зенона Стефанова, відомого дослідника української військової історії і співробітника в цій ділянці „Свободи" та інших українських часописів і журналів, про наименування його дійсним членом Інституту. Цей Інститут має своїм завданням ведення студій над історією воєн ЗДА й інших країн світу. Членами його є видатні військові науковці - історики різних родів збройних сил, як теж дослідники американської та закордонної воєнної і політичної історії, визначні політичні і державні діячі та інші. Офіційним органом Американського Військового Інституту є журнал „Військові справи" (Military Affairs). Сотник Зенон Стефанів є дійсним членом Наукового Товариства ім. Шевченка, директором Військового Історичного Інституту при НТШ, як теж членом Американського Історичного Товариства.

● Валентін Червєнков, совєтський учений, переконує читачів совєтського „Винахідника", що з штучних сателітів можна розсипувати якийсь порошок, який окутає північну частину глобу таким „плащем", що настане „вічне літо": стане і тепліше і ясніше. Який це чудотворний порошок і скільки коштувала б його продукція та процедура такого „розпилювання" — совєтський чародій не говорить.

● Індонезійський уряд твердить, що при переведених в останніх днях поліційних ревізіях знайдено документи, які доказують існування змови проти життя президента Сукарна і військового міністра генерала Абдула Гарріса Насусіона. Пілот, що острілював в минулому тижні з літака президентський палац, буцім-то стояв на послугах тієї змови.

В Питсбурґу звільнено вчителя Б. Пашковського за те, що бив учнів

Питсбурґ, Па, — Місцеві часописи повідомляють про неприємну пригоду новоприбулого учителя серед. школи Богдана Пашковського, якого шкільна влада звільнила з праці за те, що тілесно покарав 30-ох учнів середньої школи. На свою оборону Пашковський сказав, що він докладно переробив із учнями матеріял про середньо - атлантійські стейти, і після 4 - 5 днів почав їх перепитувати. Він ствердив, що деякі з учнів не знали навіть того, що „Питсбурґ — це столиця сталевої продукції в світі". Пашковський остерігав учнів, що хто не знатиме матеріялу, той буде покараний: або залишиться довше в клясі, або буде битий. Учні вибрали биття, і він покарав ударом 30-ох учнів, але шкільна влада звільнила його з праці. Згідно зі шкільними приписами бити можна тільки в присутності директора школи, а не всісі кляси. Пашковський був в таборах ДП в Німеччині, прибувши до ЗДА 13 років тому, відбув військову службу під час війни в Кореї, скінчив коледж і вже третій рік працює як вчитель в Питсбурґу. Він буде переслуханий Шкільною Радою 17-го березня, яка вирішить його долю.

Із Кооперативного З'їзду в Ню Йорку

ТУК — Товариство Української Кооперації, відбуло 20го лютого 1960 року свої річні збори. Заступлених було 11 членів на всіх 17, а саме: 5 кредитівок (Дітройт, Джерзі Ситі, Ню Йорк, Филаделфія й Шикаґо), 1 споживча (Фил.), 1 видавнича (Черв. Калина), Н. Й.), і одна інша кооператива (Базар, Фил.) та три Т-ва Кооператорів (Ню Йорк, Нюарк і Филаделфія).

Звіти за пророблену працю здавали — п. І. Шепарович (голова) за цілість праці ТУК,, п. А. М. Мілянич за співпрацю з кооперативами Канади й про організацію Кооперативного Конґресу, та пп. І. Василишин і Р. Ільницький про журнал „Наш Світ".

„Ми не з'ясовуємо собі гаразд, яку величезну роботу й які осяги здобув ТУК у звітовому році", — говорив в дискусії д-р М. Рибак з Филаделфії, — „вистарчить зосередити увагу на п'ятьох точках:

1) ТУК став 20-го травня 1959 року повноправною, інкорпорованою в стейті Ню Йорк, установою, з назвою — Юкраїніян Ікономік Едвайзорі Асосіейшен і зі зачартерованим завданням пропаґувати кооперативну ідею й рух (точка а), організувати й координувати працю українських кооператив (т. б); і ц) організувати їхні з'їзди, видавати для них пресу й т. д. (дальших сім точок статута).

2) ТУК нарешті переборов разом з ОУА Самопоміч відмову влади у Вашинґтоні й на місцях — затверджувати кредитівки спонзоровані Самопоміччю. Вже працюють нові кредитівки в Гартфорді і Нюарку, а дві інші підготовляють основуючі збори (Пасейк, Н. Дж., і Трентон, Н. Джерзі).

В травні звітного року завершено редакційну й фінансову організацію видання документального твору „Історія Української Кооперації" під редакцією проф. д-ра Іллі Витановича.

4) В цьому ж місяці закінчено розмови в справі злиття „Нового Світу" й „Нашого Контакту" в місячник „Наш Світ", громадсько - кооперативний журнал, що його три цікаві числа маємо всі на руках. Вкінці найдальше йдуча в майбутнє . . .

5) Успішна підготова до Кооперативного Конґресу. Скликання його схвалено на успішному Другому З'їзді Кооператив Канади й Америки в вересні 1959 року. ТУК брав активну участь у скликанню й підготовці З'їзду та п'ять його членів ввійшло у Організаційну Комісію скликання Кооперативного Конґресу.

Одинокою хибою Управи ТУК-а вважаю, — кінчав д-р М. Рибак, — „що Управа не вміє гаразд звернути увагу української громади на її спокійну, послідовну й далеко ціляючи працю.

Не менш цікава за звіти Управи, була доповідь п. В. Баковича, секретаря Ради Директорів ТУК, про зведений біляне 8-ми кредитівок на кінець 1959 року. (Новодимо заокруглені цифри):

Кредитівки мають кругло 10,000 членів, збірна балансова сума є $6,750,000 — (зріст в 1958 р. — 28%). Стан позик — $4,650,000 (пересіч одної позики $1,423). Від початку існування — найстарша основана в 1951 р. — кредитівки дали позик своїм членам на імпозатну суму — $15,750,000. Поготівля в кредитівках є дуже високе, пересічно 30% фондів, або $2,000,000. Зросло в звітному році на 8%. Ощадности членів творять разом $6,343,000 (зріст на 27%). Запасні фонди ще дуже малі, від 3% до 6,1% (Филаделфія). Всі кредитівки заплатили за обов'язкові ревізії до держ. Бюра $6,309, а добровільно до ґаґ. кредитових об'єднань в стейтах, т. зв. Ліґ, $7,184 — за вкладки й до Центр. Союза Кред. Кооп-в, до т. зв. КЮНИ $30,093 — за друки й обезпечення позик і вкладів, разом — $43,586.

Довгою була дискусія в справі „Нашого Світу". Тільки 4 кредитівки беруть часопис для своїх членів (Шикаґо, Дітройт, Ню Йорк і Клівленд), Всіх передплат є 5,218, з того 42% припадає на зах. кредитівки Шикаґо й Дітройт, 15% на Канаду, а решта на решту кредитівок Америки, різних (кругло 100) і заграницю (теж біля 100). Журнал все ще дефіцитовий, майже не платить за редакцію. Правда, збільшив значно об'єм. В дискусії, як покрити дефіцит, виринуло багато пропозицій (придбати передплати — Филаделфія; збирати при виплаті дивіденд $0,50 від члена — Ню Йорк; проголосити збірку на прес. фонд — Управа ТУК, випрацювати фаховий і повний бюджет на цілий рік, чи навіть два, найти при якому накладі журнал стане самовистачальний і тоді повести солідну кампанію для досягнення цього накладу, — позатим звернути бачну увагу на придбання оголошень, можна теж створити Прес. Фонд — (Дітройт). В результаті з признанням одобрено працю Редакції, пропоновано тільки обов'язково скорочувати статті й додавати до статтей резюме по англійськи для цього членства кредитівок, яке не читає по українськи. Поставлено вимогу видавати журнал точно, без спізнень, видати цього року (1960) 8 чисел (один голос проти). Запропоновано зорганізувати правильно адміністрацію, розіслати членам докладний бюджет, використати оголошення й скористати з всіх пропозицій збільшення надходжень, якщо тільки внескодавці згодяться їх придбати.,

Наприкінці перевибрано одну третю членів Ради Директорів ТУК. З нових лиць ввійшов тільки п. П. Постолюк з Червоної Калини Ню Йорк. Рада відбула після зборів засідання й потвердила цю саму Управу на чолі з дир. Іваном Шепаровичем і на 1960 рік.

амм.

● Управа західнього Берліну передбачує у своєму новому бюджеті $2,600,000 на підмоги різним, офіційно визнаним віровизнанням, а окремо $1,000,000 на навчання релігії в західньо-берлінських школах.

Ставайте членами Українського Народного Союзу, а тим самим співвласниками 22-мільйонового майна організації!

Італійський уряд передбачує невдачу конференції „на вершинах" з Хрущовим

Рим. — Італійський уряд зладив для своїх західніх союзників тайне звідомлення про висліди недавньої подорожі італійського президента Джованні Ґронкі до Москви. У тій подорожі товаришив президентові Ґронкі м. і. міністер закордонних справ Джузеппе Пелла. У тому звідомленні стверджується, що Нікіта Хрущов в численних переведених з ними нарадах не проявив ані в одній справі найменшого нахилу до компромісу. Він не тільки з місця відкинув суґестію італійського президента, щоб супроти Західньої Німеччини та західнього Берліну застосувати право самовизначення тамошніх мешканців, але заповів, що буде з цілою рішучістю наполягати на здійснення його первісної вимоги — перетворення західнього Берліну у „вільне місто" та підписання з „двома Німеччинами" мирового договору. Італійські розмовці винесли враження, що Хрущов не погодиться на те, щоб на конференції „на вершинах" за найпершу справу поставити на денний порядок справу міжнародного розброєння і таким чином відсунути справу Німеччини на задній плян та залишити в ній теперішній стан. Італійські дипломати переконані, що Москві залежить тому так дуже на тому, щоб Захід визнав східньо - німецький режим, щоб скріпити своє становище в очах інших сателітів. Тому італійський уряд прийшов до переконання, що нема чого сподіватися позитивних вислідів конференції „на вершинах" і перестерігає своїх союзників проти зайвого оптимізму, — твердить західня преса.

Флеммінґ в обороні американської шкільної системи

Вашинґтон. — Секретар здоров'я, виховання і добродійности Артур Флеммінґ, виступаючи в Комісії Видатків в Палаті Репрезентантів, обороняв американські елементарні і середні школи перед атакою атомового фахівця адмірала Гаймана Ріковера, який, вернувшися з подорожі по РССР, критикував американську шкільну систему. Адмірал Ріковер виступив проти осіб, які керують урядом виховання, називаючи їх „типами", які є „проґресивними виховника-ми" і які не дбають про те, щоб виховати дітей до твердої умової праці, тільки тренують їх в тому, щоб опанували даний предмет. Флеммінґ сказав, що сила американської виховної системи є в тому, що вона розвинулася без жадного урядового примусу на добровільній основі, як бажало само громадянство. Секретар виховання гадає, що федеральний уряд не потребує впливати на те, яких предметів і в якому обсязі мають навчати в початкових і середніх школах.

Приспішують будову сітки викривачів ворожих ракет

Вашинґтон. — Представник департаменту оборони заявив, що Пентаґон плянує приспішити будову керованих ракет „Мідас", щоб при їх допомозі можна було встановити цілу оборонну сітку з тих викривачів ворожих ракет. Сателіт „Мідас" зможе викрити випущення ворожої керованої ракети зараз після її старту, що дасть оборонній команді принаймні 30 мінут часу на те, щоб зарядити всі можливі оборонні заходи. Дотеперішня алярмова система при допомозі радару повідомляє про ворожі ракети тільки 15 мінут перед їх прилетом до ЗДА. Представник Пентаґону сказав, що продукція ракет-сателітів „Мідас" має дістати першенство в продукції. Тут потрібно розв'язати ще деякі проблеми, щоб „Мідас" розпізнавав між вилетом ракети а випущених іншим способом інфрачервоної радіяції. Треба також знайти кращі способи, як повідомляти мають ці сателіти ЗДА про появу ворожої ракети.

КУДИ СКЛАДАЄТЕ ВАШІ ОЩАДНОСТІ? УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ МАЄ СПЕЦІЯЛЬНІ ВИВІНУВАЛЬНІ РОДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ДЕ, КРІМ ПЕВНОСТИ ЗБЕРЕЖЕННЯ ВАШОГО ГРОША, ОДЕРЖУЄТЕ ВІДСОТКИ У ФОРМІ ДИВІДЕНД ТА КОРИСТАЄТЕ ПРИ ЦЬОМУ ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВАШОГО ЖИТТЯ НА ПОВНУ ЙОГО НОМІНАЛЬНУ СУМУ (ВІД 500 ДО 5,000 ДОЛ.) І ДОПОМОГОВОГО ФОНДУ НА ВИПАДОК ЗАНЕДУЖАННЯ.

ОГОЛОШЕННЯ ВІДДІЛІВ Українського Народного Союзу

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Місячні Збори Відд. 117, „Запорозької Січі", відбудуться в суботу, дня 19-го березня 1960 р., в год. 7-ій веч., в УНДомі, кімн. ч. 36/III. Приявність членів обов'язкова. Незаплачені вкладки переривають права члена і такий член буде зчеркнений з лісти. — С. Кучма, предс.; В. Калина, секр.

НЮАРК, Н. Дж. — Т-во ім „Чорноморська Січ", Відд. 14, повідомляє, що Місячні Збори відбудуться в суботу, 19-го березня 1960 р., в Січовім домі, під ч. 508 — 18 Еве., в год. 8-ій веч. Проситься членів прибути та вирівняти залеглості. — М. П. Отрок, секр.

ПЛЕЙНФІЛД, Н. Дж. — Т-во ім. І. Франка, Від. 372, повідомляє, що Збори відбудуться в суботу, 19-го березня 1960 р., в год. 7:30 веч., в Іґел Голл — 210 Черч вул. Управа взиває членів прибути численно, бо маємо важливі справи до полагодження, між інш., свято в честь Т. Шевченка, в якому виступатимуть молоді члени Відділу із танцями та співом, а далі Карт-Парі, яке відбудеться в суботу, 26-го березня, в год. 7:30 веч., в Іґел Голл — 210 Черч вул. — П. Шило, рек. секр.

Посмертна згадка

Михаїл БАЮН, — довголітній член Б-ва св. Василія Великого, Від. 364 УНСоюзу в Клівленді, Огайо, помер 29-го лютого 1960 р., на 75-му році свого трудящого життя. Покійний походив із села Реклинець, пов. Жовква, Зах. Україна. Був завжди активним у своїй громаді. Залишив у великому смутку дружину Теклю, 2 синів: Мартина і Михайла, 3 доньки: Анну, Марфо й Катерину, сестру Аґнес, 2 невістки, 2 зятів та внуків. Похорон відбувся 3-го березня 1960 р., з української католицької церкви Преч. Діви Марії, а звідтам на цвинтар Кальварія, при участі Родини, Приятелів та Членів Б-ва. — В. Н. П.;

В. Владика, секр.

● РОЗШУКИ ●

Роман Щеснюк, родом із села Сосниця, пов. Ярослав, пошукує братанка
АДРІЯНА ЩЕСНЮКА,
с. Юліяна, який був при 1 УД;
ЛЮСІЮ, зам. ІЗЬО,
яка перед другою світовою війною перебувала у Франції;
СЕМЕОНА КІТ,
з села Завадів, пов. Яворів, який перед другою св. війною працював у Німеччині. Хто знав би про них, або вони самі, прошу ласкаво писати на адресу:
Roman SCHESNUK
11335 Charest
Detroit 12, Mich.
Заграничні часописи прошу ласкаво передрукувати.

Степан Козій, з Краю, пошукує брата
ОЛЕКСУ КОЗІЙ,
що виїхав з Краю 1914 р., із Західньої України, з повіту Любачів. Хто знав би про нього, або він сам, прошу писати до:
O. SOLOMKA
6886 Montrose
Detroit 28, Mich.

Український Народний Союз і „Свобода" це твердиня українців у вільному світі, які мають за собою 65-літню історію проводництва в політичних, соціяльних та культурних змаганнях нашої іміґрації в Америці.

ТАРЗАН, ч. 4421. В пастці!

Відітхнувши в полегші, Джім Кросс зблизився до вузького виходу з ляґуни . . . Але нагло його мотор не діяв!

Пропелер зачепився за галузку виноградної лози, що тягнулася попід воду!

І тепер, коли линва туго натягнулася, щоб втримати човен, численні озброєні тубільці вискочили з криївки!